

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 9

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 947 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-sentyabrda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori

Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.,(PhD) TAQU katta o'qituvchisi

Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya

Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay – Doctor of Economic Sciences, Professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich – Doctor of Technical Sciences, Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Isakov Janabay Yakubbayevich – Doctor of Philosophy, Professor at TSUE
Xalikov Suyun Ravshanovich – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at TSUA
Rustamov Ilhomiddin – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor at Fergana State University
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Kamilova Iroda Xusniddinovna – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
G'afurov Doniyor Orifovich – Doctor of Philosophy (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at Alfraganus University
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich – Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor at TSUE
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi – Doctor of Philosophy, Associate Professor at TSUE
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna – Senior Lecturer at TSUE
Babayeva Zuhra Yuldashevna – Independent Researcher at TSUE

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Innovatsion siyosatni amalga oshirish yo'nalishlari.....	16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Tijorat banklari kredit portfelini boshqarishning bozor mexanizmlari va ularni joriy etishdagi muammolar	21
Yusupov Shoxzod Maxmatmurodovich	
Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish davrlari ekonometrik modelini yaratish masalalari.....	24
Abdullayev Farxod Ozodovich	
Marketing yondashuvi asosida Sirdaryo viloyatining investitsion salohiyatini baholash usullari.....	35
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna	
Bevosita soliqlar ma'muriyatchiligi.....	41
Idrisov Alisher Otajonovich	
Soliq nazorati va transfert narxni belgilashda soliq nazoratini tashkil etishning xorij tajribalari.....	46
Abdiev Jaxongir Ibragimovich	
Soliq siyosati va strategiyasining ilmiy-nazariy tahlili.....	53
Djumaniyazov Marks Quranbaevich	
Pestel tahlili – muvaffaqiyatli investitsiya qarorlarini qabul qilish asosi	60
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan biznes loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari.....	67
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li	
The significance, problems and solutions of the green economy in the New Uzbekistan economy.....	74
Sattorova Mehriniso, Ibragimova Gulchehra Tohirovna	
O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni soliqqa tortishning joriy qilinishi va rivojlanish tendensiyasi	79
Otamuradov Nuriddin Najmiddinovich	
Korporativ boshqaruvni innovation rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari	87
Xalmuradov Elmurod Dilmuradovich	
Международный опыт стимулирования инновационной деятельности.....	93
Абдиуалиева Гулзада Азатовна	
How does foreign direct investment promote economic growth?	98
O'tkirova Bonu Azamat kizi	
Mintaqalarni barqaror rivojlantirishning konseptual asoslari va ular evolyutsiyasi.....	102
Umarov Abduvaxob Tursunovich	
Technological Innovations of Electronic Payment Systems.....	107
Mirkomil Boboyorov Murodullaevich	
Ta'lim xizmatlari sohasida davlat-xususiy sherikligining rivojlanishida xorij tajribasining o'rni va ahamiyati.....	115
Imomov Xolmurod Norqul o'g'li	
O'zbekiston iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investisiya va xorijiy kreditlar jalb qilish samaradorligi tahlili	119
Maksudov Abdumalik Xodievich	
Davlat ehtiyojlari uchun tovarlar (ishlar, xizmatlar) xarid qilishni takomillashtirish	124
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi	129
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li	
Turizmda innovatsiyalarni qo'llash imkoniyatlari.....	133
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Davlat budjetining solikli daromadlari tahlili	139
Abduraimova Nigora Radjabovna	
Soliq yuki soliq tizimining qanchalik samarali ekanligini aniqlovchi muhim mezon	143
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
O'zbekiston sanoat korxonalarida xom ashyo resurslaridan samarali foydalanishning hozirgi holati, muammolari va mintaqaviy xususiyatlari (qashqadaryo viloyati misolida).....	151
Ochilov Akram Odilovich, Xazratov Sarvar Ibragimovich	
Состояние туристической инфраструктуры Ташкентской области.....	156
Гаппарова Майрамхон Зафар кизи	
Sanoatlashuvning ekologik ta'siri va "yashil" iqtisodiyotga o'tishning asoslari	161
Nosir Maxmudov, Lola Azimova	
Iqtisodiyotni raqamlashtirishda sinergetik ta'sirning nazariy asoslari	167
Maxmudova Zoxida Maqsudali qizi, Normurodov Xusan	
Davlat budjeti xarajatlaridansamarali foydalanishni takomillashtirish.....	173
Sherxon Tuychiyev	
Savdo korxonalarida ta'minot zanjirining asosiy bosqichlari va muammolari.....	177
Ergashev Jahongir Baxodirovich	
Kichik biznes subyektlarining innovatsion loyihalarni moliyalashtirish yo'llari	180
Ergashev Firuz Baxodirovich, Ishturdiev Hasan Abdigapparovich	
Budjet tashkilotlarida qurilish-ta'mirlash xarajatlari hisobining asoslari.....	184
Azizova Zilola Lochin qizi	
Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahallilashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari	191
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Suv ekologiyasining asosiy yo'nalishi va uning fandagi o'rni.....	200
Musayeva Muqaddas Abdurashid qizi	
Анализ прибыли агропромышленности	204
Гафурова Азизахон Фатиховна	
Systematic analysis of briquette mass pressing equipment approach	209
Kobilov Khasan Khalilovich, Sharipova Nazira Rakhmatilloevna	
An Econometric Assessment of the Effects of Fintech on Economic Growth in Developed Countries	213
Anvarkhonov Abdulatifkhon Jamshidkhon ugli	
Raqamli iqtisodiyot rivojida korporativ boshqaruv faoliyatining roli	216
Muxitdinov Ulug'bek Diyarovich	
Значение промышленной сети в развитии деятельности предприятий малого бизнеса.....	221
Кодиров Жавлонбек Нематуллаевич	
Tadbirkorlik kambag'allikni qisqartirishning asosiy yo'nalishi.....	225
Xolmirzayev Abdulxamid Xapizovich	
Kichik biznes subyektlarida mahsulot ishlab chiqarishda innovatsiyani joriy etish masalalari.....	230
Mirzayev Kobil Nosirjonovich	
Investisiya faoliyatini moliyalashtirish manbalarini rivojlantirish mexanizmlari.....	236
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	

Innovasion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida sifat menejmentini joriy etishning nazariy-uslubiy masalalari.....	242
Zarina Ashurova	
Social media marketing strategies for small businesses.....	247
Mannonov Shahzod Istam ugli	
Xalqaro shartnomalar qoidalarini qo'llashning xalqaro va milliy uslubiy tamoyillarining o'zaro ta'siri.....	250
Rajapov Shuxrat Zaripbaevich	
Neft-gaz, yoqilg'i energetika sanoati sohasidagi yirik soliq to'lovchilarda soliq nazoratini samarali tashkil etish va takomillashtirish masalalari	258
Abdullaev Shuxrat Sultanbaevich	
Суть и значимость инновационных технологий в региональном управлении	266
Муминов Фазлиддин Хусниддин угли	
SWOT-анализ использования социальных сетей в туристической индустрии узбекистана	279
Касимова Зилола Гуламиддиновна	
Germaniya tajribasidan foydalanish orqali o'zbekistonda turizm sohasidagi kadrlar salohiyatini rivojlantirish masalalari	287
Xamidova Mo'tabarxon Abdumalik qizi, Ochilov Akram Odilovich	
Blockchain texnologiyasining bank operatsiyalari xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni.....	291
Mirpulatova Luiza Mansurovna	
Tijorat banklarini reytingini aniqlashda bankometr modelidan foydalanish yo'llari.....	294
Karabaev Nodir Abduhamidovich	
Значение business city как инфраструктурного объекта	303
Солиева Умида Алишер кизи	
The potential for the development of wage labor as a factor	308
Usmanov Ilkhom Achilovich	
Ways to improve the organizational and economic mechanism of business tourism in Uzbekistan.....	312
Musayeva Shoirazimovna, Usmanova Dilfuza Ilkhomovna	
Kichik biznes subyektlarining faoliyatini baholashning metodologik asoslari	318
Mavrolov Ravshan Ne'matjonovich	
Kichik korxonalarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanish.....	324
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Mamlakatimizda intensiv baliqchilikni rivojlantirishning dolzarb masalalari	328
Mamatqulov Nurbek O'razali o'g'li	
Уменьшение выбросов парниковых газов и переход к возобновляемым источникам энергии	331
Р.Т. Шомуродов, И.И. Бахадиров, Р.Т. Умаров, И.Ш. Жамолиддинова	
Ipoteka bozorida investision muhitni yaxshilash yo'llari.....	341
Abdullaev Muhammadsodiq Isroil o'g'li	
Muammoli kreditlar: yechimlari va istiqbollari.....	346
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich	
Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarish va ta'sirini baholash uslubiyati.....	351
Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich	
Zamonaviy sharoitda PR (jamoatchilik bilan aloqalar)ning mazmuni va ahamiyati.....	356
Ergasheva Fotimaxon Ibragimovna	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	361
Xikmatillayeva Dildora Shavkat qizi	

Rahbar kasbiy motivatsiyasini rivojlantirish ko'nikmalarini takomillashtirish	366
Shadiyev Sherzod Fayzullayevich	
Improvement of marketing communication strategies in chemical industry enterprises	375
Muminova Dildora Dilshadovna	
Mikromoliya tashkilotlarida islom moliyaviy instrumentlarini joriy etishni takomillashtirish	380
Axmedova O'g'ilshod Musurmonqul qizi	
Tijorat banklarida aktivlar sifatini tasniflashning nazariy jihatlarini	384
Qodirova Nafisa Ilhomovna	
Importance-performance analysis as a useful tool for marketing audit processes of HEIs in Uzbekistan	388
Nurillo Umarkhonov	
Тенденции энергетики будущего: шаги в новую фазу	396
Абдураимова Нигора Раджабовна	
Chet mamlakatlar pensiya tizimining o'ziga xos xususiyatlari	405
Tursunov Zohidxo'ja Orifovich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklar faoliyatini statistik tadqiq etish xususiyatlari	412
Kutliyev Dilshod Orifovich	
O'zbekistonda suv tanqisligining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishgata'siri	419
Maxmudov Nosir Maxmudovich, Alimova Guzal Alisherovna	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotning kelajak istiqbollari	424
Egamberdiyev Humoyun	
Tarmoqni modernizatsiyalash sharoitida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va jadal rivojlantirish istiqbollari	428
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
To'qimachilik mahsulotlari ishlab chiqarish va eksport qilishning holati hamda rivojlanish istiqbollari (namangan viloyati misolida)	433
Jo'raboieva Shohida Kamoliddin qizi	
Kichik korxonalarni rivojlantirishdagi muammolari va ularning yechimlari	439
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li, Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	422
Xaydarova Charos Nizomiddin qizi	
Namangan viloyati kichik biznes subyektlari faoliyatida real investitsiyalarning samaradorligini ekonometrik baholash	448
E.S.Jurayev	
Hududlarni iqtisodiy rivojlanishida investitsiyalar ko'rsatkichi tahlili (Sirdaryo viloyati misolida)	454
Karimqulov Jasur Imomboyevich, Alimova Dilafruz Tohir qizi, Qurbonova Shahnoza Yuldashbayevna	
Fiskal avtomatik stabilizatorlarning iqtisodiyotga ta'siri	462
Madaminova Maftuna	
"Yoshlar daftari"ning yuritish tizimini takomillashtirish yo'nalishlari	467
Turaeva Laylo Toshpulotovna	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga sarmoya kiritishning hozirgi holati va istiqbollari: barqaror rivojlanish sari	470
Malikov Nu'monjon Kamalovich	
Korxonalarda innovatsion funksiyalardan samarali foydalanish yo'llari	474
Samaroxonov Asqarxon Jamolxon o'g'li	
Davlat banklarining rivojlanish vektori – aholini tadbirkorlikka jalb qilish va mikroloiyhalarni moliyalashtirish (biznesni rivojlantirish banki misolida)	479
Radjabov Abdullaziz Atoevich	

Moliyaviy qarorlar qabul qilishda korporativ axborotlarning muhimligi	483
Radjabova Dildora Atoevna	
Bank sohasida "Risklarni boshqarish" tushunchasining nazariy asoslari va uning xizmatlar samaradorligiga ta'siri	486
Saidov Jasurbek Latipbaevich	
O'zbekistonda qo'shilgan qiymat solig'ining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	498
Babajanov Davronbek Jumamuratovich	
Foydali qazilmalarning nazorat ishlarini tashkil etgan xolda soliq bazasini kengaytirish yo'llari	505
Abduraxmanov Karomat Erkinovich	
Ichki audit xizmatini tashkil etish va uning samaradorlikka ta'sirini baholash	511
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
O'zbekistonda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (mhxs)ga o'tish bosqichlari va uning tadrijiy rivojlanishi	516
Mirzaxidov Abdugafir Yuldashevich	
Korporativ ijtimoiy mas'uliyat va uning jamiyatga kirib kelishi	522
Raxmatov Ziyodullo Nosirovich, Odilov Ahmadjon Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda 2025-yil soliq-budjet siyosati konsepsiyasiga soliq ma'murchiligini takomillashtirishga oid taklif va tavsiyalar.....	526
Mukimov Botir Mirabzalovich	
Inson kapitaliga investisiyalarni jalb qilish ahamiyati	533
Sa'dullaev Oybek Turdiali o'g'li, Umrzoqov Jonibek Baxtiyor o'g'li	
Роль фискальной и монетарной политики в обеспечении макроэкономической стабильности узбекистана	536
Салахиддинова Муштарий Абдумуниновна	
Strategic framework for the advancement of student tourism development	540
Akhrova Nilufar Uktamovna	
Econometric modeling of calculation of gross domestic product and cost methods.....	546
Matkarimova Intizor Atabayevna	
Loyihalarni moliyalashtirishda bank investitsion faoliyatini takomillashtirish.....	552
Xolbozorov Muzrof Yusup o'g'li	
O'zbekistonda barqaror turizmning iqtisodiy o'sishga ta'siri	557
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi, Asadova Nigora Mehridin qizi	
Korxonalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashning nazariy asoslari	561
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Mintaqalar barqaror rivojlanishining iqtisodiy-ekologik jihatlari	567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li, Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich	
Korporativ boshqaruv tizimini rivojlantirishga mo'ljallangan nazoratning yangi vazifalari	572
Toshpulatov Farrux Baxtiyorovich	
O'zbekistonda yashil moliyalash holati: Yashil obligatsiyalar chiqarish uchun imkoniyatlar va to'siqlar	579
Fayzieva Dilsuz Baxodirovna, Achilov Ozod Chorievich	
Fond bozori orqali investitsion faoliyatni moliyalashtirishni metodologik asoslari.....	585
Xalikov Ulug'bek Rustamovich	
Yashil iqtisodiyotning respublika ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlariga ta'siri.....	590
Muxammadiev Zarrux Umarovich	
Budjet tashkilotlarning xarajatlar smetalari va shtat jadvallarini tuzish hamda tasdiqlash	595
Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	

Improving the funding of business operations for local enterprises in the Republic of Uzbekistan through the issuance of financial securities via the Tashkent Stock Exchange	601
Abduganiev Abdulaziz	
Korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillar va ularning ta'sir darajasini baholash usullari	606
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sporchilarning ijtimoiy-psixologik reabilitatsiyasi	611
Mirzalieva Surmaniso Alisher qizi	
Сущность, содержание и значение категории "цифровая экономика"	614
Бозорова Ирина Жуманазаровна	
Bank filiallari samaradorligini baholashning nazariy va uslubiy asoslari	617
Rajabov Behzod Mirshodovich	
Mini-futbol bo'yicha o'quv jarayoni va talabalar jamoasini tashkil etishning muammoli masalalari	625
Davranov.E.O	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni takomillashtirish yo'llari	629
Sherov Alisher Bakberganovich	
Gastronomik turizmni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	634
O.M.Ro'zibayev	
Investitsiyalarni jalb qilishda foyda solig'idan foydalanish	638
Zarif Oripovich Axrorov	
Yoshlar bandligini ta'minlashda ularning tadbirkorligini rivojlantirish uchun berilgan imtiyozlar ta'siri tahlili	644
Turaeva Laylo Toshpulotovna	
MHXS asosida buxgalteriya hisobini yuritish va moliyaviy hisobotni tayyorlash bilan bog'liq muammolar	648
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Mintaqada mehmonxona xo'jaligida rentabellikni oshirish imkoniyatlari	653
Jasur Berdiyev	
Transport-logistika xizmatlari samardorligini aniqlashning xorij tajribasi va uni o'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari	656
Nargiza Eshqobilova	
Turizm sohasida madaniy meros obyektlaridan foydalanishning nazariy, uslubiy va konseptual asoslari	661
Buxoro davlat universiteti	
Bank moliyaviy aktivlari – iqtisodiyotning tomiri sifatida	667
Mamarajabov Bobur Abduxakimovich	
Issiqlik energetikasi sanoati korxonalarida energiya manbalaridan foydalanishning xalqaro tajribalarini joriy etish yo'llari	671
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'llari	677
Baxramov Abdulaziz Baxtiyorovich	
Raqamlashtirish sharoitida aloqa xizmatlarining rivojlanish tendensiyasi	681
Allayorov Hamdam Iris o'g'li	
To'qimachilik mahsulotlarini xalqaro sifat standartlari asosida yevropa ittifoqiga eksport qilish imkoniyatlari	686
Raximova Moxigul Isroiljanovna	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirish mexanizmlari	691
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna	

Mintaqa sanoat korxonalarida iqtisodiy o'sishga ta'sir etuvchi omillar tahlili	695
Zafar Mirzayev	
Kichik biznes subyektlarida elektron tijorat va internet marketing faoliyatini rivojlantirish masalalari.....	701
M.Yuzbayeva	
Banklarda valyuta operatsiyalari auditi.....	706
Ergasheva M., Ibragimov A.	
Korxona boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi: mazmuni, shakllantirish talablari va omillari.....	712
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayevich	
Oliy ta'limda davlat xaridlarini optimallashtirish: inson, jarayon va texnologiyaning ahamiyati.....	716
Turabov Sarvar Abdumalikovich	
Mamlakat hududlarida bozor muvozanatini ta'minlashda bank kreditining zarurligi va ahamiyati	720
Bo'ribayev Erkinjon Narbay o'g'li	
Анализ процесса совершенствования управленческих компетенций государственных гражданских служащих: вызовы, стратегические реформы и международный опыт.....	724
Сарвар Саидов Хайруллоевич	
O'zbekistonda migratsiya jarayonlarining xususiyatlari	731
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik (DXSH) loyihalari: umumiy nuqtai nazar va moliyalashtirishda risklarni taqsimlashning ahamiyati.....	735
Pulatov Dilshod Xakberdiyevich, Mamataliyev G'ayrat Chori o'g'li, Raimjanova Madina Asrorovna, Jumayeva Guljahon Xolmamat qizi	
Sug'urta sohasini raqamlashtirish bo'yicha xorijiy mamlakatlar sug'urta tizimi tajribasi.....	739
Lolashev Otabek Akmal o'g'li, Nomozova Qumri Isoevna	
Moliyaviy hisobotni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish: muammolar va yechimlar	744
Elmurodov Farhod Ismatilloevich, Elmurodov Jamshid Asatillayevich	
O'zbekiston iqtisodiy faoliyatida investitsiyalarning zarur darajasi va tuzilmasini ta'minlash ustuvorligi	748
Hakimov Azizjon Abdullayevich	
Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	753
Ergashev Samariddin Saidali o'g'li	
Mamlakatlarga xos xatarlarni tasniflash: tahlil va yondashuvlar	757
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li	
Yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo'nalishlari va muammolari.....	761
Xoliqov Sarvar Xayitboevich	
Soliq-bojxona imtiyozlarining samaradorligini baholash tartibini joriy qilish masalalari.....	768
Usmonov Kaxramonjon Akbaralievich	
Взаимосвязь развития внешней торговли и зеленой экономики в Узбекистане	776
Номозали Хайдаров	
To'qimachilik sanoati korxonalarida innovatsion rivojlanish strategiyalarini takomillashtirish zaruriyati.....	780
Sarimsaqov Doniyor Xomidovich	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari sohasida moliyaviy natijalar hisobi va auditi jarayonlari.....	792
Bekchanov Faxriddin Atabekovich	
Yashil Iqtisodiyotda Investitsiyalarning strategik roli va ularning barqaror rivojlanishga ta'siri.....	792
Anarkulov Azizjon Davlatkulovich	

Ziyorat turizmini rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning ilmiy-metodologik asoslari	797
Qodirova Xolida Salimovna	
Yaqin yillarda soliq tizimida amalga oshirilgan islohotlar va ularning samaradorligi tahlili	801
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
Kapital bozorini rivojlantirishda qimmatli qog'ozlar bozorining roli va ahamiyati	809
Ibodullayev Abror Axrorovich	
Mintaqada tarkibiy o'zgarishlarni iqtisodiy asoslari: xorij modeli.....	814
Egamberdiev Komron	
Barqaror turizmni samarali rivojlantirishda tabiiy va madaniy merosni muhofaza qilish va innovatsion vositalarning ilmiy asoslari	819
N.Sh. Mansurova	
Doimiy va o'zgaruvchan xarajatlarning mahsulot tannarxiga ta'sirini tahlili.....	827
Xamidova S.Y.	
Attraction of foreign investments and to find the best mechanism to allocate foreign investments to different types of field in uzbekistan	834
Pirmatova Farangiz Ma'rufjonovna	
Globalizatsiya va turizmga transmilliy korporatsiyalarning roli: xalqaro mehmonxona tarmoqlari va gats doirasidagi iqtisodiy ta'sirlar	840
Ahmadjon Taniev	
Ресурсосбережение как ключевой фактор для достижения устойчивого экономического роста в современном мире	846
Ибрагимов Захид Тахирович	
O'zbekistonda kichik tadbirkorlik tarkibiy tuzilishini takomillashtirishda kichik biznes korxonalarining tarmoqlar bo'yicha ixtisoslashuvini kuchaytirish imkoniyatlari	852
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
Yashil moliya tushunchasi, yashil moliyalashtirish dastaklari va usullari	859
Usmonov Shavkatjon Shukurovich	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarining kredit portfelini takomillashtirish yo'llari.....	863
Ibodullaeva Ma'rifat To'liqin qizi	
Aholini ro'yxatga olish jarayonida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi	868
Annazarova Barno Rustamovna	
Factors for ensuring the sustainable growth of human capital	873
Baxtiyorova Dildora	
Enhancing human development: public investments in human capital, poverty reduction, and social resilience in Uzbekistan	878
Muhammad Eid Balbaa	
SOCIAL MEDIA MARKETING: tarmoqlarda brend imijini yaratish va mijozlar bilan aloqalarni mustahkamlash.....	884
Egamberdiyev Muzaffar	
Kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi omillar	888
Aymurzaeva Gulnaz Puxarbaevna	
Основные школы экологии в современный период.....	893
Сейтова Лейли Пулатовна	
Mahsulot tannarxini kalkulyatsiya qilishni takomillashtirish	898
Djumanov Saitmurod Alibekovich	
O'zaro assimetrik pozitsiyalarni o'zgartirish sharoitida innovatsion qo'zg'alish texnikasini taktik qo'llash	903
A.T.Tangriyev	

Sanoat tarmog'ida investitsiya samaradorligini baholash usullari va ularni qo'llash mexanizmlari.....	908
Hojiqulova Feruza Dona qizi	
Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash va monitoringini tashkil etish.....	916
Ochilidzeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
Tijorat banklari barqarorligi reytingiga ta'sir qiluvchi asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar tahlili.....	925
N.Q. Xolov	
Geni o'zgartirilgan kartoshka navlarini kuz oyida ekish texnologiyasi va uning amaliy ahamiyati.....	930
Merganov Avazxon Turgunovich, Xamraeva Nafisa Tirkashevna	
Малый бизнес как фактор повышения уровня занятости и доходов населения региона	933
Умирзокова Мухаббат Исмаджон кизи	
Mahtabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini oshirishda moliyaviy nazorat va iqtisodiy tahlil.....	937
Nasurova Kamolaxon Ravshanovna	
Mehmonxonalarda ovqatlantirish xizmatlarining zamonaviy holati: tahlil va muammolar.....	942
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	

MEHMONXONALARDA OVQATLANTIRISH XIZMATLARINING ZAMONAVIY HOLATI: TAHLIL VA MUAMMOLAR

Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich

Mustaqil izlanuvchi, (PhD)

ORCID: 0009-0008-0651-4754

h.yaxshiyev81@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada mehmonxonalarda ovqatlantirish xizmatlarining zamonaviy holati tahlil qilinib, mavjud tizimli muammolar va ularning yechim yo'llari yoritilgan. Xususan, xizmatlar sifati, mahsulot yetkazib berish, gigiyena talablariga rioya qilish, mijoz ehtiyojlariga moslashuv kabi jihatlar asosida sohaga doir dolzarb masalalar chuqur ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari asosida sohaga innovatsion yondashuvlar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mehmonxona xizmati, ovqatlantirish, gastronomiya, xizmat sifati, oziq-ovqat xavfsizligi, mijoz ehtiyoji.

Abstract: This article analyzes the current state of food services in hotels, highlighting systemic challenges and proposing practical solutions. Key aspects such as service quality, food supply logistics, hygiene compliance, and adaptation to customer needs are thoroughly examined. Based on the findings, the paper presents innovative approaches and applicable recommendations for improving food service management in the hospitality sector.

Key words: hotel service, catering, gastronomy, service quality, food safety, customer needs.

Аннотация: В данной статье рассматривается современное состояние питания в гостиницах, выявляются системные проблемы и предлагаются пути их решения. Особое внимание уделено качеству обслуживания, логистике продуктов, санитарным требованиям и адаптации к потребностям клиентов. На основе проведенного анализа даны практические рекомендации по совершенствованию сферы питания в гостиничном бизнесе.

Ключевые слова: гостиничный сервис, питание, гастрономия, качество услуг, безопасность продуктов, потребности клиентов.

KIRISH

So'nggi yillarda turizm sanoatining jadal rivojlanishi fonida mehmonxona xo'jaligi xizmatlariga bo'lgan talab sezilarli darajada ortib bormoqda. Mehmonxona infratuzilmasining ajralmas qismi hisoblangan ovqatlantirish xizmatlari esa nafaqat mijozlarning qoniqishini oshirish, balki ularning qayta murojaat qilish ehtimolini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy mehmonxonalarda taomlanish xizmatlari klassik restoran formatidan tortib, bufet tizimi, xonaga yetkazib berish, milliy va xalqaro oshxonalar tanlovi, sog'lom ovqatlanish kabi ko'plab variantlarni o'z ichiga oladi. Bunday xilma-xillik mehmonxonaning darajasi, joylashuvi, auditoriyasi va marketing strategiyasiga bog'liq holda shakllanadi.

Biroq, zamonaviy mehmonxonalar faoliyatida ovqatlantirish xizmatlari bilan bog'liq muammolar ham mavjud bo'lib, ular ushbu segmentda tizimli yondashuv zarurligini ko'rsatmoqda. Xususan, oshpazlar malakasining yetarli emasligi, yetkazib beruvchilar bilan uzviy aloqalarning zaifligi, oziq-ovqat xavfsizligi standartlariga to'liq amal qilinmasligi, logistika va sanitariya masalalari, shuningdek, mijozlarning gastronomik talablaridagi

o'zgarishlar ushbu xizmat sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bilan birga, pandemiyadan so'nggi davrda mijozlar orasida individual ovqatlanish, allergenlarga nisbatan sezuvchanlik va ekologik jihatdan barqaror oziq-ovqatlarga talab oshgan.

O'zbekiston turizm infratuzilmasining jadallik bilan rivojlanayotgani, xorijiy va mahalliy sayyohlar sonining ortib borayotgani, shuningdek, xalqaro mehmonxona tarmoqlarining kirib kelishi ovqatlantirish xizmatlarining zamonaviy holatini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va takomillashtirish yo'llarini ishlab chiqishni taqozo etmoqda. Ushbu maqolada mehmonxonalarda ovqatlantirish xizmatlarining hozirgi holati o'rganiladi, mavjud muammolar tahlil qilinadi hamda xizmat sifati va samaradorligini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mehmonxona sanoatida ovqatlantirish xizmatlari turistlar ehtiyojini qondirishda muhim omil hisoblanadi va bu borada olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ushbu xizmatlar sifati, boshqaruvi va zamonaviy tendensiyalarini chuqur yoritadi. Philip Kotler va John Bowen mehmonxona va restoran marketingi sohasida olib borgan tadqiqotlarida xizmatlar sifati, mijozlar ehtiyojini aniqlash va shaxsiylashtirilgan xizmatlar ko'rsatish strategiyasini markaziy o'ringa qo'yadilar. Ular mehmonlarning ovqatlanishdagi qoniqish darajasi to'g'ridan-to'g'ri brendga sodiqlikni shakllantirishi va xizmatlar ko'lamining kengligi bilan bog'liq ekanligini qayd etganlar.

O'zbekiston kontekstida esa J.T. To'laganov va N.H. Xojayevning mehmonxona biznesi bo'yicha olib borgan tadqiqotlarida ovqatlantirish xizmatlarini rivojlantirishda milliy oshxona elementlarini zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish zarurligi ta'kidlangan. Ularning fikricha, xorijiy mehmonlar orasida milliy taomlar va an'anaviy xizmat turlariga qiziqish ortib bormoqda, ammo bu yo'nalishda professional oshpazlar va sanitariya-me'yoriy standartlarga rioya etish muammolari mavjud.

Frantsuz tadqiqotchisi Alain Ducasse o'z amaliyoti va tahliliy maqolalarida gastronomik xizmatlarni mehmonxona sohasining strategik qismiga aylantirishni taklif etadi. U oziq-ovqat sifati, menyu innovatsiyalari, sog'lom ovqatlanish tamoyillarining joriy etilishi va ekologik barqarorlik masalalariga e'tibor qaratgan. Shuningdek, Annika Hellström tomonidan Yevropa Ittifoqi doirasida o'tkazilgan mehmonxonalarda ovqatlanish sifati monitoringi bo'yicha tadqiqotda oziq-ovqatning kelib chiqish manbai, allergenlar bo'yicha ogohlantirishlar va organik sertifikatlangan mahsulotlardan foydalanish tendensiyalari chuqur yoritilgan.

Rossiyalik olim L.S. Volkova mehmonxonalarda ovqatlantirish xizmatlarini rejalashtirish va optimallashtirishda logistika jarayonlarining samarali yo'lga qo'yilishi, yetkazib beruvchilar bilan uzviy aloqa va mahalliy resurslardan foydalangan holda xarajatlarni kamaytirish imkoniyatlarini tahlil qilgan. U mehmonxona darajasiga qarab ovqatlanish tizimlarining farq qilishi – ya'ni «shved stoli», «a-la kart» yoki «set menyu» formatlari bilan mijozlar segmentatsiyasi o'rtasidagi bog'liqlikka alohida urg'u bergan.

Amerikalik olim Barbara Alman mehmonxona xizmatlarida xizmat ko'rsatish sifati va mijozlar bilan kommunikatsiya madaniyati haqida so'z yuritir ekan, zamonaviy iste'molchilar yuqori texnologiyalarga asoslangan, lekin insoniy omilni inkor etmaydigan xizmat modelini afzal ko'rishini ta'kidlaydi. Uning tadqiqotlarida mijozlarning individual ehtiyojlariga asoslangan menyu takliflari va tezkor yetkazib berish tizimlari raqobatbardoshlikning kaliti sifatida ko'rsatiladi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirishga qaratilgan davlat strategiyalari, xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentning 2019-yil 5-yanvardagi "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5611-son¹ Farmoni doirasida mehmonxona infratuzilmasini, shu jumladan, ovqatlantirish xizmatlarini takomillashtirish masalalari ham qayd etilgan. Bu holat milliy tadqiqotlarning xalqaro yo'nalishlar bilan uyg'unlashayotganini ko'rsatadi.

Yuqoridagi adabiyotlar tahlilidan kelib chiqib, zamonaviy mehmonxonalarda ovqatlantirish xizmatlarining rivojlanishi kompleks yondashuvni talab qilishi, bunda nafaqat taom sifati, balki mijozlar ehtiyojlarini tushunish, servis innovatsiyalari va ekologik javobgarlik kabi omillar muhim ahamiyat kasb etishi aniqlanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ma'lumotlar asosan mahalliy va xalqaro mehmonxonalarning ovqatlantirish xizmatlari bo'yicha rasmiy hisobotlari, soha mutaxassislari bilan suhbatlar, shuningdek, sayyohlarning onlayn fikr-mulohazalari asosida yig'ildi. Olingan ma'lumotlar kontent tahlili va taqqoslash usuli yordamida tizimlashtirilib, mavjud muammolar va takomillashtirish yo'nalishlari aniqlab chiqildi.

¹ <https://lex.uz/docs/-4143188>

TAHLIL VA NATIJALAR

Mehmonxonalarda ovqatlantirish xizmatlarining zamonaviy holati turizm sohasidagi umumiy o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu yo'nalishda innovatsion yondashuv, texnologik taraqqiyot va mijozlar ehtiyojining xilma-xilligini hisobga olgan holda xizmatlar spektri kengayib bormoqda. Hozirgi davrda ko'plab mehmonxonalar faqatgina yotoq joyi emas, balki to'liq dam olish va qulaylikni ta'minlovchi ko'p funktsiyali markazga aylanib, ovqatlantirish xizmatlarini strategik ustuvor yo'nalish sifatida rivojlantirmoqda. Bunda restoranlar, kafe, bar, xonaga yetkazib beriladigan taomlar, dietik menyular va milliy hamda xalqaro oshxonalarni birlashtirgan xizmat turlari joriy etilmoqda. Zamonaviy mehmonxona mijozining talab va kutgan umidi odatdagi standartlardan ancha yuqori bo'lib, nafaqat taom sifati, balki xizmat ko'rsatish madaniyati, gigiyena, texnologik uskunalar, ekologik yondashuv va shaxsiylashtirilgan menyu kabi omillar asosiy mezon sifatida qaralmoqda.

Ayni paytda, tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, ovqatlantirish xizmatlari sohasida qator tizimli muammolar mavjud. Birinchidan, professional oshpazlar, xizmat ko'rsatuvchi xodimlar va menejerlar tayyorlashdagi bo'shliqlar haligacha dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Taom tayyorlashdagi zamonaviy texnologiyalar, ekologik mahsulotlar bilan ishlash, allergenlarni hisobga olgan menyu tuzish, mijoz psixologiyasi bilan ishlash kabi ko'nikmalar ko'plab xodimlar tomonidan yetarlicha egallanmagan. Bu esa xizmatlar sifati va mijozlarning qoniqish darajasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Ikkinchidan, logistika va mahsulot yetkazib berish tizimining barqaror emasligi, ayniqsa mahalliy ishlab chiqaruvchilardan to'g'ridan-to'g'ri xarid qilishdagi qiyinchiliklar mavjud. Ko'p hollarda, mehmonxonalar oraliq vositachilar xizmatidan foydalanishga majbur bo'ladi, bu esa mahsulot tannaxsini oshiradi, sifatga salbiy ta'sir ko'rsatadi va xizmatlar rentabelligini pasaytiradi. Bundan tashqari, oziq-ovqat mahsulotlarining kelib chiqishiga doir ma'lumotlarning shaffofligi, sertifikatlar mavjudligi va tekshiruv tizimlari zaif bo'lishi xavfsizlik jihatlarida muammolarni yuzaga keltirmoqda.

Uchinchidan, raqobat muhitining kuchayishi fonida ko'plab mehmonxonalar xizmatlar spektrini kengaytira olmayapti, chunki bu yo'nalishda bozorni chuqur o'rganish, innovatsion g'oyalarni joriy etish, marketing strategiyasini yangilash va sodiq mijozlar bazasini shakllantirish kabi bosqichlar bo'yicha kompleks yondashuv yetishmayapti. Masalan, milliy va xalqaro mehmonlar uchun sog'lom ovqatlanish, vegetarian yoki halal menyularni taklif etish, bolalar va diabet kasalligiga chalinganlar uchun maxsus ovqatlar kiritish imkoniyatlaridan to'liq foydalanilmayapti. Natijada, mehmonlarning ehtiyojlari to'liq qondirilmaydi, bu esa mijoz sodiqligi va mehmonxona obro'siga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

To'rtinchidan, pandemiyadan keyingi davrda mijozlarning gigiyena, sanitariya va oziq-ovqat xavfsizligiga bo'lgan talablari keskin oshgan. Biroq barcha mehmonxonalar bu talablarni to'liq darajada qamrab ololmayapti. Xususan, oziq-ovqat mahsulotlarini saqlash sharoitlari, tayyorlash jarayonidagi sanitariya standartlari, xodimlarning tibbiy ko'rikdan o'tish chastotasi, foydalanilayotgan texnik vositalarning zamonaviyligi masalalarida muvofiqlik darajasi turlicha. Shu sababli, ovqatlantirish xizmatlari sifati barcha darajadagi mehmonxonalar uchun bir xil emas, bu esa turistik tajriba sifatining notekis bo'lishiga olib keladi.

Ushbu muammolarning yechimi ko'p qirrali va kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirishni talab etadi. Avvalo, xizmat ko'rsatuvchi xodimlar malakasini oshirish uchun kasb-hunar kollejlari, texnikumlar va oliy ta'lim muassasalari bazasida mehmonxona gastronomiyasi yo'nalishini kuchaytirish zarur. Bu nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham chuqurlashtiruvchi o'quv dasturlari, xalqaro oshpazlik maktablari bilan hamkorlikda seminar va stajirovkalarni tashkil etish orqali amalga oshirilishi mumkin. Bundan tashqari, sertifikatlashtirish tizimini kuchaytirish, jumladan, oziq-ovqat xavfsizligi, xizmat ko'rsatish sifati, gigiyena va ekologik barqarorlikka doir xalqaro standartlarni joriy etish mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarining raqobatbardoshligini oshiradi.

Mahsulot yetkazib berish tizimini takomillashtirish maqsadida, mehmonxonalar mahalliy fermerlar, oziq-ovqat ishlab chiqaruvchilari bilan to'g'ridan-to'g'ri va uzoq muddatli hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yishlari kerak. Bu esa narxlarning barqarorligi, sifat kafolatining mustahkamlanishi va ekologik izni (carbon footprint) kamaytirish imkonini beradi. Shuningdek, zamonaviy IT yechimlar, masalan, ta'minot zanjiri boshqaruvi tizimlari, avtomatlashtirilgan hisob-kitob va onlayn kuzatuv dasturlari bu jarayonlarni optimallashtirishga xizmat qiladi.

Mijozlar ehtiyojlarini tahlil qilish, marketing strategiyalarini takomillashtirish va xizmat turlarini diversifikatsiya qilish orqali mehmonxona ovqatlanish xizmatlarini transformatsiya qilish zarur. Bu borada so'rovnoma, baholash tizimlari, onlayn reyting va fikr-mulohazalarni tahlil qilish orqali mijoz kutganlarini aniqlash mumkin. Sog'lom ovqatlanish, shaxsiy menyular, tezkor xizmat ko'rsatish, milliy taomlar festivali, oshpazlik master-klasslari kabi xizmatlarni joriy etish orqali mehmonxonaning brend qadriyati mustahkamlanadi. Shu bilan birga, ekologik barqarorlik tamoyillariga rioya qilgan holda, bir martalik plastik idishlardan voz kechish, oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirish, ortiqcha mahsulotlarni xayriya yo'nalishida taqsimlash kabi tashabbuslar ijtimoiy mas'uliyatni oshiradi va mehmonlar orasida ijobiy imij shakllantiradi (1-jadval).

1-jadval. 2023-yilda O'zbekistonda mehmonxona va ovqatlantirish xizmatlari bo'yicha asosiy ko'rsatkichlar².

Ko'rsatkichlar	Miqdor	Izoh
Umumiy xizmatlar hajmi	18,3 trillion so'm	2022-yilga nisbatan 12,6% o'sish
Ovqat va ichimliklar xizmatlari ulushi	79,6%	Yashash va ovqatlanish xizmatlari umumiy hajmida
Eng yuqori o'sish sur'ati	+30,9%	Samarqand viloyati
Eng past o'sish sur'ati	+2,2%	Navoiy viloyati
Yangi tashkil etilgan korxonalar soni	4 963 ta	Mehmonxona va ovqatlantirish xizmatlari sohasida

2023-yilda ushbu soha umumiy xizmatlar hajmi bo'yicha 18,3 trillion so'mlik natijaga erishdi. Bu ko'rsatkich 2022-yilga nisbatan 12,6 foizlik o'sishni anglatadi va soha jadal rivojlanayotganini ko'rsatadi. Demak, xizmatlar sektorida aynan yashash va ovqatlanish xizmatlari iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi sifatida shakllanmoqda.

Tahlillarga ko'ra, umumiy xizmatlar hajmida ovqat va ichimliklar bilan bog'liq xizmatlarning ulushi 79,6 foizni tashkil qilmoqda. Bu shuni anglatadiki, mehmonxona infratuzilmasining asosiy daromad manbai aynan ovqatlantirish xizmatlariga to'g'ri kelmoqda. Bu holat gastronomik xizmatlarning mehmonlar uchun birlamchi ahamiyatga ega bo'lib borayotganidan dalolat beradi.

Hududlar kesimida esa sezilarli tafovutlar mavjud. Masalan, Samarqand viloyatida 30,9 foizlik o'sish kuzatilgan bo'lib, bu hududda turizm infratuzilmasining faol rivojlanayotgani va xalqaro sayyohlar oqimining ortgani bilan bog'liq. Aksincha, Navoiy viloyatida o'sish atigi 2,2 foizni tashkil qilgan bo'lib, bu hududda xizmatlar sektorining sust rivojlanayotgani yoki mahalliy ehtiyojning cheklanganligi ehtimolini bildiradi.

Shuningdek, 2023-yil davomida mehmonxona va ovqatlantirish xizmatlari bo'yicha 4963 ta yangi korxona tashkil etilgan. Bu esa nafaqat sohaga bo'lgan talab ortayotganini, balki biznes yuritish uchun qulay muhit shakllanayotganini ham ko'rsatadi. Bu tendensiya sektorning bandlik yaratish va mahalliy iqtisodiyotni rag'batlantirishdagi rolini oshirib bormoqda.

Umuman olganda, bu ko'rsatkichlar O'zbekistonda ovqatlantirish xizmatlarining jadal rivojlanayotganini, ayniqsa turizm markazlari joylashgan hududlarda faol investitsiya va innovatsiyalar talab qilinayotganini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, regional nomutanosibliklar, sifatli kadrlar ta'minoti va oziq-ovqat xavfsizligi kabi masalalarga e'tibor kuchaytirilishi lozim. Bu esa kelgusida sohaning barqaror va raqobatbardosh rivojlanishini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, mehmonxonalarda ovqatlantirish xizmatlari turizm sohasining ajralmas tarkibiy qismi sifatida mijozlar ehtiyojini qondirish, raqobatbardoshlikni ta'minlash va xizmatlar sifati orqali brend obro'sini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Bugungi global va mintaqaviy tendensiyalar shuni ko'rsatmoqdaki, mehmonxona ovqatlanish xizmatlari faqatgina gastronomik ehtiyojni qondirish vositasi emas, balki madaniy, ekologik va sog'lom turmush tarzini targ'ib qiluvchi vosita sifatida ham qaralmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ushbu yo'nalishda professional kadrlar yetishmovchiligi, zamonaviy texnologiyalarning to'liq joriy etilmagani, logistika muammolari va oziq-ovqat xavfsizligiga doir talablarning sust bajarilishi kabi qator muammolar mavjud.

Sohani rivojlantirish uchun birinchi navbatda mehmonxona ovqatlanish xizmatlarida ishlovchi xodimlar malakasini oshirish bo'yicha maxsus o'quv dasturlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish zarur. Mahalliy oshxona an'analarini saqlagan holda global gastronomik tendensiyalarni integratsiya qilish, menyu tarkibini sog'lom ovqatlanish standartlariga muvofiqlashtirish, allergenlarga doir axborotlarning ochiqligini ta'minlash va ekologik toza mahsulotlardan foydalanish mehmonlar ehtiyojini qondirishda ijobiy natija beradi. Shuningdek, mahalliy ishlab chiqaruvchilar bilan barqaror hamkorlikni yo'lga qo'yish orqali taomlar tannarxini pasaytirish, yetkazib berish zanjirlarini qisqartirish va mahsulot sifati ustidan nazoratni kuchaytirish mumkin. Raqamli texnologiyalar, masalan, menyularni QR-kod orqali ko'rish, onlayn buyurtmalar va avtomatlashtirilgan hisob-kitob tizimlarini keng joriy etish esa xizmat ko'rsatish tezligi va shaffofligini oshirishga xizmat qiladi.

Davlat siyosati darajasida esa mehmonxonalarda uchun oziq-ovqat sohasidagi sanitariya, sertifikatlashtirish va ekologik standartlarga mos xizmatlar ko'rsatishga rag'batlantiruvchi mexanizmlarni ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir. Shu orqali nafaqat mehmonlar ehtiyoji to'liq qondiriladi, balki mamlakatning turizm jozibadorligi oshib, mehmonxona sektorining iqtisodiy samaradorligi va barqarorligi ta'minlanadi.

² <https://www.stat.uz/en/press-center/news-of-committee/47590-oziq-ovqat-va-ichimlikl-ar-bilan-ta-minlash-bo-yicha-xizmatlar-hajmi-6>

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Л.С. Волкова. Организация питания в гостиничном бизнесе. – М.: Академия, 2018. – 296 с.
2. Philip Kotler, John T. Bowen. Marketing for Hospitality and Tourism. – Pearson Education, 2017. – 720 p.
3. Barbara Alman. Hospitality Management and Food Service Strategy. – McGraw-Hill, 2015. – 380 p.
4. John Horner, Susan Swarbrooke. Consumer Behaviour in Tourism. – Routledge, 2016. – 432 p.
5. Alain Ducasse. The Taste of France. – Stewart, Tabori & Chang, 2014. – 320 p.
6. OECD. Trends in the Food Service Industry: Sustainability and Digitalization. – Paris: OECD Publishing, 2020. – 198 p.
7. UNWTO. Global Report on Food Tourism. – Madrid: UNWTO, 2017. – 142 p.
8. Annika Hellström. Food Quality in EU Hotel Industry: Guest Expectations and Environmental Aspects. – European Food Journal, 2021. – №2. – p. 85–103.
9. Maxmatqulov, G. X. (2023). Savdo xizmatlarini innovatsion rivojlantirishning zamonaviy uslubiy yondoshuvlari. Innovative Development in Educational Activities, 2(9), 378–386. Retrieved from <https://openidea.uz/index.php/idea/article/view/1312>.
10. Mirzayev Q.D. va boshq. (2017) Umumiy ovqatlanish xizmatlarini tashkil etishning muhim xususiyatlari. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 3, 6 b.
11. Muxitdinov X. S, Rahimov A. M. (2021) Providing Accommodation and Food Services to the Population of the Region.// International Journal of Trend in Scientific Research and Development (IJTSRD) (e-ISSN: 2456 – 6470), Volume 1, Issue 1, mart.26, Pages:42-48, ISO 90012015 1121105553, IMPACT FACTOR-2021: 7.251.
12. Ochilov, M. A., Juraev, F. D., Maxmatqulov, G. X., & Rahimov, A. M. (2020). Analysis of important factors in checking the optimality of an indeterminate adjuster in a closed system. Journal of Critical Review, 7(15), 1679-1684.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2024. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

